

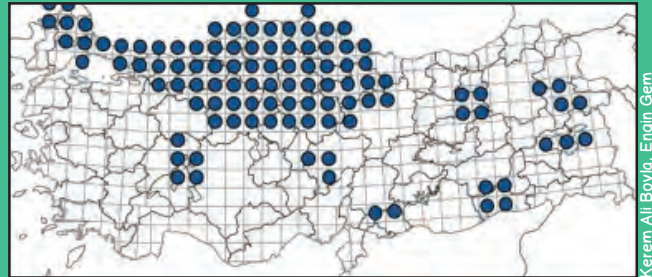
Kuş Atlas Çalışmaları

Çizgili ötleğen
ve yavruları

Bir önceki sayımızda kuşları saymanın öneminden ve Kış Ortası Su Kuşu Sayımları'ndan bahsetmiştik. Bu yazımızda kuşların üreme dönemlerinde sayılmasıyla ilgili olan kuş atlas çalışmalarından bahsedeceğiz.

Kuşlar yılın belirli bir döneminde, genellikle ilkbahar aylarında ürer. Yuva yapmak, avcı hayvanlardan korunmak ve yavrularını bol gıdayla besleyebilmek için uygun yaşam ortamlarına gereksinim duyarlar. Yaşam ortamlarının azalması kuşların ve diğer canlı türlerinin sayılarının azalmasının en büyük nedenidir. İşte bu nedenle kuşları üreme dönemlerinde saymak bize onların yaşam ortamlarının durumu konusunda da bilgiler verir. Ayrıca bu tür çalışmaların farklı yıllarda tekrar edilmesi kuş sayılarındaki değişimi görmemizi sağlar.

Kerem Ali Boyla, Engin Gem

Çizgili ötleğenin Türkiye'deki üreme dağılım haritası.

Kuş atlas çalışmalarının temeli, doğrudan arazide bilgi toplamaya, yani kuşları gözlemlemeye dayanır. Uzmanlar kuşları yürüyerek ya da belirli noktalarda durarak gözlemlerler.

Her iki yöntemin sonucunda elde edilen veriler bir merkezde toplanır ve uzmanlar tarafından kuşların ürediği bölgelerin haritaları oluşturulur. Bu haritalara üreme dağılım haritaları denir. Dağılım haritaları bir kuş türünün o ülkede nerelerde ürediğini gösterir.

Kuş atlas çalışmalarında sessiz olmak ve kuşları dinlemek çok önemlidir.

Yürüyerek yapılan sayımlarda uzmanlar önceden belirlenen rotaları izler. Yürüyüş boyunca gördükleri ve duydukları kuşları ve üreme davranışlarını kaydeder. Yürüyerek yapılan sayımlarda daha geniş bir bölgeye ulaşılabilirdiğinden görülen kuşların sayısı, belirli noktalarda durulup yapılan nokta sayımına göre fazla olabilir. Ama yürümek kuşları ürkütebilir ve saklanmalarına neden olabilir. Bu nedenle bazı uzmanlar nokta sayımını tercih eder.

Kuşları duymak görmekten daha kolay olduğundan bu çalışmayı yapacak uzmanların farklı kuş türlerini seslerinden tanımaları beklenir. Üreme dönemlerinde erkek kuşlar şarkılar söyler, çiftler yuva yapmak için malzeme taşır. Bu davranışlar uzmanlar tarafından kaydedilir. Kuşların yuvasını görmek, hatta yumurtadan çıkmış yavruları görmek ya da duymak onların ürediğinin göstergesidir.

Atlas çalışması yapan uzmanlar kuşları iyi görebilecekleri ve duyabilecekleri yüksek ve etrafı açık yerlerde dururlar.

Zeytin mukallidi

Zeytin mukallidinin Türkiye'deki üreme dağılım haritası.

Kuş atlas çalışmalarına katılan uzmanların çok iyi bir eğitim alması ve çalışmanın yöntemini çok iyi öğrenmesi gerekir. Bu nedenle kuş atlas çalışmalarının eğitim programları vardır. Türkiye'de bugüne kadar farklı bölgelerde kuş atlas çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Son zamanlarda tüm ülkeyi kapsayan yeni bir kuş atlas çalışması yapılıyor. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkacak dağılım haritaları bir kitap olarak yayımlanacak.

Bahtiyar Kurt
Fotoğraflar: Dijitalimaj / Alamy